

P. H. NOYES: *Organization and Revolution. Working-Class Associations in the German Revolutions of 1848-1849.* Princeton University Press, 1966. XII + 434 s. § 10.

Den tidligt afdøde amerikanske historiker P. H. Noyes har med sin monografi over den tyske arbejderbevægelses rolle under martsrevolutionen og dens efterslæt søgt at gøre op med Namiers these om »the Revolution of the Intellectuals« ved at påvise, at den sociale uro og dens organiserede udtryk spillede en vigtig, måske afgørende rolle, ikke blot ved revolutionens udbrud, men under hele dens forløb. Forf. har gennemgående indskrænket sig til en behandling af det trykte kildemateriale, men har tilsyneladende på udtømmende vis i sin undersøgelse inddraget alt, hvad der kan formodes relevant, når det drejer sig om at belyse de forskellige håndværkerorganisationers og arbejderforeningers hensigter og faktisk førte politik. Som håndbog er bogen derfor af høj karat; noget mere tvivlende må man stille sig over for dele af forfatterens theser og problematik.

Ofte forekommer det således, som om forf. indlader sig på kamp med vejrmøller, fx. når han hævder, at »artisans, and not industrial workers, were the major source of mass-revolutionary unrest in mid-nineteenth century Europe«. Hvem har i og for sig påstået andet, og hvordan kunne det overhovedet være anderledes, når kontinentalstaternes sociale struktur og tekniske og økonomiske udviklingstrin tages i betragtning? 1848-revolutionen var, som ofte bemærket, håndværkerradikalismens sidste manifestation, snarere end den socialistiske arbejderbevægelses første. På denne baggrund virker også forf.s forsøg på en total nedvurdering af Karl Marx' betydning overdimensioneret. Bortset fra marxistiske firmahistorikere har vist ingen seriøst arbejdende historiker tildelt Marx nogen fremtrædende rolle i det revolutionære drama – og Marx selv havde jo netop ikke en socialistisk, men en borgerlig revolution i tankerne – men der er et spring herfra til at forsøge som Noyes at benægte hans ubestridelige betydning som inspirator og igangsætter for fx. Stephan Born og Karl Schapper. Det var dog også fra Marx, at så væsentlige begreber som »klassekamp« og »klassebevidsthed« blev ført ind i den revolutionære debat.

Noyes' hovedthese, at arbejderbevægelsen led fiasko, fordi den var overorganiseret og derfor lammedes af indbyrdes opgør og fraktionsdannelser, er inden for sin begrænsning indlysende rigtig. Men hvor stor slagkraft ville bevægelsen have haft selv uden denne opløsning? I hvor høj grad afgjordes Tysklands skæbne i 1848 i byerne? Og hvilke muligheder havde en økonomisk reaktionær håndværkerstand i det hele taget over for et økonomisk progressivt bourgeoisie? I virkeligheden er Noyes ikke mindre ensidig end Namier, og opgaven at afveje 1848-revolutionens liberalt-nationale og radikalt-sociale aspekter er stadig uløst.

JOHNY LEISNER